

moogt ge met

het eenige. En
n wat door N.N.
er wat door een
des Heeren. We
conflicten, doch
t spreken
f men vier jaar
praten over de
betrokken per-

nog niet; want
wat er allemaal
vergaderingen
uitgeworpen.....
vertellen. Maar

de scheu-
K. S.

ken

ot de breedere
et een voorstel,
aan alle kerken
re hier den in-

rk te Assen, in
kennis genomen
samen te komen
le Kerken inge-
enspreking met
punt 7);
king met de de-
niet behoort te
oor de Generale
egen dit besluit
Schrift en Belij-
erd) bezwaar is

den kerken zo-
ad hoc, als ook
van Eindhoven,
heel der uit de
nlijke oorzaken
lang ontviken,
tot een behoor-
chijnen;

1948 samen te
te richten met
le Part. Synode
al samenkomen,
ale Synode ver-
oc TE BENOE-
EBLEKEN IS,
UTATEN DER
PREKING AAN

nstonds in haar
uit welke cate-
gebonden ker-
nog aanvaarden
n ieder instem-
ane „tuchtfe-
kerkrechtelijke
ij deze zonden,
is zodanig zijn
eden betreuren;
kerken op deze
woord bij haar
oordele of het
met de gebon-

bed, weer eens
ken, hoe scha-
doet als voor
weg van fei-
oorzaam-
g op te gaan,
le wél de ge-
dereren, als het
wegnemen. We
geveer eenzelf-
gegeerd wordt,
l kome aan de
stille beïnvloe-
ouden wat ze
ie trouw
et verkie-
n. K. S.

NGELISATIE

id — de Zon-

conscentie op
ewetensdwang
O, die volks-

in. Die volks-
die Gods wél

wederstaan (door het geweten van de Overheid te binden) en de Overheid mag het nooit! Dr V. meent toch terecht, dat het geen verschil maakt, of de Overheid de Wet Gods kent of niet kent, zij is onderworpen aan Christus, zij is Hem verantwoording schuldig, of zij dit nu weet of niet weet, erkennen wil of niet erkennen wil. Het feit is er.

Maar het is mij niet duidelijk, waarom Dr V. dit ook niet toepast op de volksconscentie, die hij — 't zij terloops opgemerkt — al te veel schijnt te beschouwen als iets, dat een eigen bestaan voert, alhoewel hij het woord nog niet met een hoofdletter schrijft. T.a.v. die volksconscentie zou dan toch óók moeten gelden: „onderworpen aan Christus, aan Hem verantwoording schuldig”. En 't zal toch ook geen verschil maken, of die volksconscentie zich hiervan al dan niet bewust is, of zij het erkennen wil of niet erkennen wil.

Het feit is er.

Het rechtvaardige oordeel van Christus over de ontrouwe dienstknechten, die den weg wél en die den weg niét geweten hebben, valt echter verschillend uit (Luc. 12:47, 48).

Deze wetenschap behoort een Christelijke natie, die heerschappij voert over niet-Christelijke naties, haar ontzaglijke verantwoordelijkheid te scherper voor oogen te stellen.

Of de Nederlanders in Indië het sabbathsgebed met voeten treden of de Javanen, allen staan schuldig, maar de Nederlanders méér.

Of de Nederlanders hun vrouwen verstooten, of de Javanen doen dat, beiden staan schuldig, maar de Nederlanders méér.

Als de afgodendienaars ginds revolutie maken en moorden, ze staan schuldig, maar de Christenen, die meeloopen en profiteeren (in plaats van profeteeren) méér en onder hen de leidslieden het allermeest.

Aan Nederland is veel toevertrouwd, van Nederland zal ook overvloediger gesicht worden. Een Overheid, die zich aan haar verantwoordelijkheid onttrekt, moest zich dáár alleréerst van bewust zijn. Iedere Nederlander, die in ons democratisch stelsel invloed oefent op de keuze der personen, die mede geroepen zijn te regeren, eveneens. De souvereiniteit over Indië berust bij de Nederlandsche Overheid. Haar ambtelijke roeping ginds is geen andere dan hier. Ook daar heeft zij haar zwaarmacht te stellen in Christus' dienst, ook daar heeft zij de ongebondenheid der menschen te bedwingen, de hand te houden aan den Heiligen Kerkedienst, het Koninkrijk van Jezus Christus te doen verdueren, het woord des Evangelies overal te doen prediken.

Voor een ontrouwe Christelijke Overheid in een niet-Christelijk land is de volksconscentie zoo'n gemakkelijke zweetdoek, waarmee de ontrouwe dienstknecht komt aandragen, met een gewichtig-liberaal gezicht: „Heere! ik kende U, dat Gij een hard mensch zijt, maaiende, waar Gij niet gezaaid hebt, en vergaderende daar, waar Gij niet gestrooid hebt”.....

Onze bewindvoering in Indië was immer teveel, in sommige perioden bijkans geheel, op liberale leest geschoeid. Dan moest het gemoed van den Oosterling niet verontrust worden met Westerschen godsdienst.

Wat nu die Zondagswetgeving betreft, hiervan zegt Dr Verkuy!:

„In een land, waar de volksconscentie van de roeping tot gehoorzaamheid aan het vierde gebod nog niet weet, kan men de Zondagswetgeving niet dwingend opleggen” (blz. 276).

In Indië is dit in ieder geval in de verste verte niet geschied. Daar heeft de nederlandse Overheid in het verleden zich bitter weinig zorgen gemaakt over een Zondagswet.

Maar het stuitte toch wel ieder Christen tegen de borst, die ondernemingen des Zondags op volle toeren zag' doordraaien en kleinere particuliere werkgevers konden het eveneens doen en ze deden het ook. Ja, ook ambtenaren in Overheidsdienst verrichtten vaak — zonder eenige noodzaak — op Zondag hun dienstwerk, of gebrulkten dien dag als „reisdag” om des Maandags een paar uur eerder ergens hun werk te kunnen aanvangen, wat voor hun „conduite” en derhalve voor hun promotie van belang scheen te zijn. Dit had natuurlijk niets met het ontzien van de volksconscentie te maken. Ik noem het slechts om te illustreren, hoe in een niet-Christelijk land een zich Christelijk noemende Overheid, zonder noodzaak, welbewust de Wet Gods aan den kant schuift.

Toch lag het en nóg ligt het op den weg der Overheid in Indië de Zondagswetgeving zooveel mogelijk bindend op te leggen.

Dat kan zij vooreerst doen aan haar eigen functionarissen, ten tweede aan alle Europeanen, ten derde aan alle vreemde Oosterlingen. Dan heeft zij al het belangrijkste deel der werkgevers te pakken. Conscentiebezwaren van Chinezen en Arabieren? Meener, niemand dwingt u zich te vestigen in een land, waar christelijke wetten gelden. U laat hier zes dagen werken en u betaalt er zeven!

Conscentiebezwaren van de zijde der miljoenen inheemsche werknemers komen er vast niet. Onze bedienden hebben nooit conscentiebezwaren gehad, als ze 's Zondags niet behoefden te werken.

Een dergelijk Overheidsoptreden zou toch een zegenrijken invloed moeten oefenen. Iedere Mohammedaan en heiden zou zien, dat de Overheid gebonden is aan de Wet van den hoogsten Souverein.

En dat juist maakt op den Oosterling zoo diepen indruk, omdat hij, diep in zijn hart, de overtuiging heeft, dat het alleen goed kan gaan met land en volk als de Overheid, „stedehoudster van bovennatuurlijke machten”, getrouw is aan haar plichten.

Het omgekeerde is ook waar en daarom bepleitte Kuyper de noodzakelijkheid, dat de Overheid, in Indië in 't bijzonder, scherp zou toezien op het gehalte harer functionarissen.

Het beste is voor dat land alleen goed genoeg!

In-treurig is het bijvoorbeeld, dat degenen, die in de oorlogsjaren in Australië zich zoo misdragen hebben en hun in de kampen zuchtende vrouwen verstootten, weer in het gestoelte der eere klommen. En het libertinisme te Batavia is weer beangstigend groot! Er waren destijds vele profeten te Batavia en zij verkeerden in de hoogste kringen, doch geen Johannes de Dooper werd gesignaleerd! Wel vele Herodiasen!

Indien de Overheid trouw dienseresse is van haar Heer en derhalve zelf een voorbeeld, kan zij juist in een oostersch land zeer ver gaan in de handhaving van de Wet Gods. De grieven van den Oosterling tegen den westerschen „overheerscher” vinden hun oorsprong niet in een te christelijke mentaliteit van den Westerling, maar juist in diens on-christelijke mentaliteit: rassenwaan, egoïsme enz.

In dezen tijd schijnt men het als hoogste roeping van het voogdijchap te beschouwen, den indischen volken haastig wat westersche democratische instellingen op het dak te schuiven.

Democratie, die in het Oosten aardt als de padi in een hollandsch tulntje!

Maar vóórdat een Christen meeuicht in het koor der „progressieven” dient hij zich eerst af te vragen, of niet juist nú met verdubbelde kracht de strijd ook in Indië moet worden aangebonden tegen de afgoden en of dit wel ooit zal kunnen, indien Nederland het gezag uit handen geeft en de volken van den Archipel ten prooi laat aan alle anti-christelijke machten, die zich nu reeds om „de volksconscentie” verdringen.

Die anti-christelijke machten mógen niet vrij gelaten, zoolang ze wederhouden kunnen worden.

Er zal een tijd aanbreken, dat dit niet langer kan. Die tijd weet God alleen.

„Paulus roept de Gemeente op voor de bescherming van haar vrijheid door de Overheid te bidden”, schrijft Dr Verkuy!

En hij voegt er aan toe, dat tot de profetische roeping van de Christenheid behoort: „de opdracht om bij de Overheid vrijheid te bepleiten, ook voor anderen, indien de vrijheid aan banden gelegd wordt” (blz. 278).

Waarvoor men werkt, zal men ook moeten bidden. De Kerk zou dus moeten bidden voor de verdrukke Hindoes in Pakistan en voor de verdrukke Mohammedanen in India?

Zij zou moeten smeeken, dat de Overheden in die landen „de vrijheid van godsdienstige belijdenis, organisatie en activiteit, inbegrepen de werkzaamheid onder en ten behoeve van andersdenkenden onder inachtneming van de beginselen van recht en goede zeden”, garandeerde? De Mohammedaansche Overheid aan de Hindoes en omgekeerd? Zou zij ook moeten smeeken, dat de verdrukking van de Communisten in Amerika en van de Nazi's in Duitschland en overal elders, een einde name, opdat ook dezen menschen hun fundamenteel recht: „vrijheid van geweten, van godsdienstige belijdenis, organisatie en activiteit” enz. binnen de grens van „het ethische minimum” gegarandeerd worde?

Ja, want waar is de grens tusschen afgodendienst en anti-christelijke politieke overtuiging? Hebben het

Hindoeïsme en het Mohammedanisme niet een sterken nationalistischen (politieke) inslag en is het jansapsche Shintoïsme godsdienst of politieke overtuiging? Het Nationaal-Socialisme was voor velen toch religie geworden en in welk kleed zal het Communisme zich morgen hullen? Zal straks de Anti-Christ een afgodsdienst invoeren, waartegenover de Staat geen andere competentie bezit — volgens Dr V. — dan „niet-belemmeren” en „beschermen” en „vrijheid waarborgen”, of zal hij een politiek-stelsel propageeren, waartegen de Overheid op „haar zeer beperkte terrein” zich teweere mag stellen?

Tot welke vreeselijke consequenties is Dr Verkuy! bezig zichzelf en allen, die zijn valsche profetie aanvaarden, te leiden! Zie, als men de belijdenis uitholt, als men het ambt van de Overheid negatieveert, haar profetische roeping omzet in een star zwijgen, haar maakt tot een automatische piloot, in beweging gebracht door de volksconscentie, als men Christelijken godsdienst en afgodsdienst gelijkgeschakelt voor de Overheid, dan komt men feitelijk zoover, dat men de gemeente laat bidden voor de komst van het rijk van den Anti-Christ. Want wat houdt dat bidden om vrijheid voor afgodsdienst, dat „op de bres springen van de Kerk bij de Overheid” voor vrijheid voor andere godsdiensten enz. enz. anders in?

Maar de Kerk bidt om de komst van het Koninkrijk van Jezus Christus. En zij gelooft, dat het komt en zij gelooft ook, dat het rijk van den Anti-Christ eerst komt. Een drinkbeker, die niet van haar kan voorbijgaan, tenzij dat zij hem drinke. En zij bidt: „Uw wil geschiede!”

„Als er een sterk (!) algemeen (!) christelijk levenspeil is”, dan kan de Overheid verder gaan met het handhaven van de Wet Gods, zoo meent Dr V. En hij filosofeert dan: „Is een volk daaraan ontzonken, dan is terugred onvermijdelijk”.

Dr Verkuy! noemt geen voorbeelden, maar hij zou ook lang moeten zoeken om ze te vinden. 't Is nimmer „de volksconscentie”, die het voor de Overheid onvermijdelijk maakt, de wetten wat te devalueeren. Het zinken begint altijd bij de leiders.

Zoo in den Staat, zoo in de Kerk. En het volk zinkt mee.

Nog juist misschien: het verval begint vanuit de cultuurcentra, de universiteiten, waar de gezagsdragers worden gevormd, of althans hun adviseurs. In het achttiende eeuwse Frankrijk schreeuwde het volk: „Ni Dieu, ni Maître!” Maar de Overheid (het fransche hof) had deze leus al meer dan 'n halve eeuw op steeds onbeschaamder wijze in practijk gebracht.

De leiders beginnen de Wet Gods aan den kant te zetten, de wetten van den Staat volgen vanzelf. De grondwet wordt dan bijvoorbeeld „een boekje” genoemd, zooiets als een vodge papier. De geschiedenis van het Koninkrijk der Nederlanden na den oorlog is óók uiterst leerzaam. De „volksconscentie” maakte den terugred niet onvermijdelijk, die terugred was o.a. op St. Michielsgestel allang voorbereid. De „volksconscentie” werd juist uitgeschakeld, om terugred mogelijk te maken. Tred voor tred en sprong voor sprong ging het achterwaarts en alles werd aangevend, om de „volksconscentie” te bewerken. Zelfs dominees traden op als ambassadeurs der wetsovertreders. Als er verkiezingen zijn, wordt de aandacht juist van de ellende afgeleid, omdat de „volksconscentie” nog niet rijp wordt geacht om alles te verdragen.

Het bederf begint in den top. Daar heeft men andere normen voor gezag en vrijheid dan in de Wet Gods verankerd liggen.

Zoo in den Staat, zoo in de Kerk!

G. GOOSSENS.

VITRINGA

over nut, noodzakelijkheid, gezag van Synoden I

1. Wie wat over de Nederlandsche Kerkgeschiedenis gelezen heeft, bij hem zullen, stuit hij op den naam van Campegius (Kempe) Vitringa Sr, allicht opkomen de gangbare handboeken-notitie's: Sieraad der Franeker Hoogeschool; gematigd Coccejiaan; Oostersche talen en exegese; groote toeloop ook van buitenlandse studenten; Commentaar op Jesaja en Drie boeken over de Oude Synagoge.¹⁾

Wie gelegenheid had, in de historie te lezen en daarbij de norm van het Woord hanteert, ziet met genoegen, dat Vitringa bij het ouder worden zich al meer afkeert van de Cartesiaansche filosofie en, man des vredes, maar met beter begrip van „vrede” dan menig een vóór en na hem, het opkomend rationalisme gaat bestrijden in de thesen van zijn Francker collega Roëll inzake de eeuwige generatie van den Zoon en de beteekenis van Christus' voldoening

¹⁾ Enkele jaartallen: in 1681 (op 21-jarigen leeftijd) hoogleeraar in de Oostersche talen; 2 jaar later in de theologie; nog 10 jaar later wordt hem het onderwijs in de kerkgeschiedenis opgedragen. — In 't begin dezer eeuw wordt van zijn beide hoofdwerken getuigd: „Nog heden ten dage behooren zijn „Commentarius in Jesalam” en zijn „De Synagoga vetera” tot de boeken, die gekocht en gelezen worden in de Oude en Nieuwe wereld” (Ned. Archief voor Kerkgesch. 1e deel, 1902, bl. 424).

voor den tijdelijken dood der geloovigen. Voorts zal hij kunnen waardeeren Vitringa's fenomenale historiekennis, alsook diens pogen, traditioneele beschouwingen op haar waarheidsgehalte te toetsen en zich een eigen oordeel te vormen. En zoo hij af en toe gebruik maakte van Vitringa's Jesaja-Commentaar, zal hij kunnen gevoelen voor het getuigenis, dat eens de bekende exegeet Franz Delitzsch van dit werk gaf: „De schaduwschijden van den Commentaar plegen voor den lezer op den voorgrond te treden, maar hoe langer men hem gebruikt, des te hooger leert men hem achten. Overal diepgaand onderzoek, nergens de luxe van doode geleerdheid. Het hart van den auteur is er bij. Soms rust hij op den moeievollen onderzoekingsweg uit en geeft hij zijn gemoed lucht in beschouwingen vol innige vreugde”.²⁾

In 1706, ter gelegenheid van de overdracht van het Rectoraat der Hoogeschool aan zijn opvolger, sprak Vitringa over het nut, de noodzakelijkheid en het gezag van Synoden.³⁾ We willen voor den schrijver niet

²⁾ Franz Delitzsch, Commentar über das Buch Jesaja, Vierte Auflage, 1889, S. 31.

³⁾ Campegi Vitringa Oratio de Synodis, earumque utilitate, necessitate, auctoritate, Habita in Templo Academico ipis Kalendis Junis 1706 cum Magistratu Academico abiret. Franeker, apud Franciscum Halmam.